

Hiiumaa Laidude Kaitseala mereekspeditsiooni 2000 aruanne

Hiiumaa Laidude Kaitseala mereekspeditsioonist, mis toimus 5.-8. juunini 2000, võtsid brüoloogidena osa Nele Ingerpuu EPMÜ Zooloogia ja Botaanika Instituudist, Mari Tobias TPÜ Ökoloogia Instituudist ning Loore Ehrlich ja Leiti Kannukene Eesti Loodusmuuseumist.

Ekspeditsiooni jooksul koguti andmeid Harilaiu, Kadakalau, Eerikulau ja Pikkrahu samblafloora kohta. Sammalde määramiseks koguti kaasa ligi 200 proovi, need on kogujate endi poolt määratud ja enamusest nendest asub Eesti Loodusmuuseumi herbariumis. Ekspeditsioonil kogutud andmed on vormistatud laidude sammalde nimestikuna.

Harilau, Kadakalau, Eerikulau ja Pikkrahu sammalde nimestik

Nimestiku koostamisel on kasutatud Eesti sammalde nimestiku (Ingerpuu jt., 1994) nomenklatuuri ja süsteemi. Liigid, mis olid L. Kannukese poolt 1999. a. laidude ekspeditsiooni ajal Harilaiult juba leitud (39 liiki), on nimestikus tähistatud märgiga *.

MARCHANTIOPSIDA - HELVIKSAMBLAD

***Geocalycaceae* – maakarikalised**

Lophocolea heterophylla (Schrad.) Dum. – erilehine kammtupik; Kadakalaid

Lophocolea minor Nees – väike kammtupik; Kadakalaid

***Ptilidiaceae* - narmikulised**

Ptilidium pulcherrimum (G. Web.) Vaino - kaunis narmik; Harilaid; Kadakalaid

***Radulaceae* - sõõrikulised**

Radula complanata (L.) Dum. – korbasõõrik; Harilaid*, Kadakalaid

***Frullaniaceae* – kariksamblalised**

Frullania dilatata (L.) Dum. – harilik kariksammal; Kadakalaid

BRYOPSIDA - LEHTSAMBLAD

***Fissidentaceae* – tiivikulised**

Fissidens adianthoides Hedw. – harilik tiivik; Kadakalaid

Fissidens dubius P. Beauv. – harjastiivik; Kadakalaid

***Dicranaceae* - kaksikhambalised**

Ceratodon purpureus (Hedw.) Brid. - harilik punaharjak; Harilaid*, Kadakalaid, Pikkrahu, Eerikulaid

Cynodontium strumiferum (Hedw.) Lindb. – pugu-penihammas; Kadakalaid

Dicranum bonjeanii De Not. – soo-kaksikhammas; Kadakalaid

Dicranum scoparium Hedw. - harilik kaksikhammas; Harilaid*, Kadakalaid
Distichum capillaceum (Hedw.) B., S. & G. – läikiv lapiksammal; Kadakalaid
Ditrichum flexicaule (Schwaegr.) Hampe – lood-jõhvsammal; Harilaid*, Kadakalaid

***Encalyptaceae* - tanukalised**

Encalypta rhabtocarpa Hedw. – vööt-tanukas; Kadakalaid
Encalypta vulgaris Hedw. – harilik tanukas; Kadakalaid

***Pottiaceae* - pisisamblalised**

Barbula convoluta Hedw. – kollakas barbula; Harilaid*, Kadakalaid
Bryoerythrophyllum recurvirostre (Hedw.) Chen – harilik punasammal; Harilaid*, Kadakalaid
Desmatodon heimii (Hedw.) Mitt. – meri tupssammal; Harilaid
Didymodon rigidulus Hedw. – harilik niithammas; Harilaid*
Pottia bryoides (Dicks.) Mitt. – pung-pisisammal; Kadakalaid
Tortella fragilis (Drumm.) Limpr. – habras keerdsammal; Harilaid, Kadakalaid
Tortella tortuosa (Hedw.) Limpr. – harilik keerdsammal; Harilaid, Kadakalaid
Tortula muralis Hedw. – müürkeerik; Harilaid*, Eerikulaid
Tortula ruralis (Hedw.) Gaertn. et al. - harilik keerik; Harilaid*, Kadakalaid
var. *calcicola* Grebe et al., Harilaid
Tortula ruraliformis (Besch.) Grout - rand-keerik; Harilaid*

***Grimmiaceae* – rahnikulised**

Grimmia trichophylla Grev. – mustjas rahnik; Kadakalaid
Schistidium apocarpum (Hedw.) B. & G. - harilik lõhistanukas; Harilaid*

***Bryaceae* - pungsamblalised**

Bryum argenteum Hedw. - hõbe-pungsammal; Harilaid*, Kadakalaid, Eerikulaid
Bryum algovicum Sendtn. ex C. Müll. – rippuv pungsammal; Kadakalaid
Bryum caespiticum Hedw. - muru-pungsammal; Harilaid*, Kadakalaid
Bryum capillare Hedw. – tüve-pungsammal; Harilaid
Bryum flaccidium Brid. – siginiit-pungsammal; Kadakalaid
Bryum pallens Sw. – kahvatu pungsammal; Harilaid, Kadakalaid
Bryum imbricatum (Schwaegr.) B. & S. – longus pungsammal; Kadakalaid
Leptobryum pyriforme (Hedw.) Wils. – väike saletipik; Kadakalaid
Rhodobryum roseum (Hedw.) Lindb. - harilik roossammal; Harilaid*, Kadakalaid

***Funariaceae* - hellikulised**

Funaria hygrometrica Hedw. - harilik hellik; Harilaid*, Kadakalaid

***Mniaceae* - tähtsamblalised**

Plagiomnium affine (Bland.) T. Kop. - sarnas-lehiksammal; Harilaid*, Kadakalaid
Plagiomnium cuspidatum (Hedw.) T. Kop. - mets-lehiksammal; Harilaid*, Kadakalaid
Plagiomnium ellipticum (Brid.) T. Kop. – lodu-lehiksammal; Kadakalaid
Plagiomnium rostratum (Schrad.) T. Kop. - lubi-lehiksammal; Kadakalaid
Plagiomnium undulatum (Hedw.) T. Kop. – lainjas lehiksammal; Harilaid*

Orthotrichaceae - tutikulised

- Orthotrichum anomalum* Hedw. – kivitutik; Harilaid*
Orthotrichum diaphanum Brid. – karvtutik; Harilaid
Orthotrichum rupestre Schleich. ex Schwaegr. – kivitutik; Harilaid*; Kadakalaid
Orthotrichum speciosum Nees – tüvetutik; Harilaid*, Kadakalaid

Hedwigiaceae - lumilehikulised

- Hedwigia ciliata* (Hedw.) P. Beauv. – lumilehik; Harilaid*, Kadakalaid

Climaciaceae - tüviksamblalised

- Climacium dendroides* (Hedw.) Web. & Mohr – harilik tüviksammal; Harilaid

Theliaceae – teelialised

- Myurella julacea* (Schwaegr.) B., S. & G. – nõõr-hiirsammal; Kadakalaid

Leskeaceae – karesamblalised

- Pseudoleskeella nervosa* (Brid.) Nyh. – rood-lesiksammal; Harilaid*

Thuidiaceae - ehmikulised

- Thuidium abietinum* (Hedw.) B., S. & G. – loodehmik; Harilaid*, Kadakalaid
Thuidium delicatulum (Hedw.) Mitt. – metsehmik; Kadakalaid

Amblystegiaceae - tömpkaanelised

- Amblystegium serpens* (Hedw.) B., S. & G. - harilik tömpkaanik; Harilaid*, Kadakalaid, Pikkrahu
var. *juratzkanum* (Schimp.) Rau & Herv.; Kadakalaid
Campylium chrysophyllum (Brid.) J. Lange – harilik kuldsammal; Harilaid
Campylium sommerfeltii (Myr.) J. Lange – mets-kuldsammal; Harilaid; Kadakalaid
Cratoneuron filicinum (Hedw.) Spruce – sõnajalg-nõõrsammal; Kadakalaid
Sanionia uncinata (Hedw.) Loeske - harilik sanioonia; Harilaid*, Kadakalaid

Brachytheciaceae - lühikupralised

- Brachythecium albicans* (Hedw.) B., S. & G. - valkjas lühikupar; Harilaid*, Kadakalaid
Brachythecium erythrorrhizon B., S. & G. – punakas lühikupar; Harilaid
Brachythecium glareosum (Spruce) B., S. & G. – lubi-lühikupar; Harilaid*; Kadakalaid
Brachythecium populeum (Hedw.) B., S. & G. – kivi-lühikupar; Harilaid, Kadakalaid
Brachythecium reflexum (Starke) B., S. & G. - käänd-lühikupar; Harilaid*
Brachythecium salebrosum (Web. & Mohr) B., S. & G. - sale lühikupar; Harilaid*, Pikkrahu
Brachythecium rutabulum (Hedw.) B., S. & G. – harilik lühikupar; Harilaid, Kadakalaid
Brachythecium velutinum (Hedw.) B., S. & G. - samet-lühikupar; Harilaid*, Kadakalaid
Homalothecium lutescens (Hedw.) Robins - harilik meelik; Harilaid*, Kadakalaid
Scleropodium purum (Hedw.) Limpr. – harilik viherik; Kadakalaid

Plagiotheciaceae – põikkupralised

- Plagiothecium laetum* B., S. & G. – harilik põikkupar; Kadakalaid

***Hypnaceae* - ulmikulised**

Hylocomium splendens (Hedw.) B., S. & G. - harilik laanik; Harilaid*, Kadakalaid

Hypnum cupressiforme Hedw. – läik-ulmik; Harilaid*, Kadakalaid

Hypnum pallescens (Hedw.) P. Beauv. - kahkjass ulmik; Harilaid*

Pleurozium schreberi (Brid.) Mitt. - harilik palusammal; Harilaid*, Kadakalaid

Pylaisia polyantha (Hedw.) Schimp. – harilik korbik; Harilaid, Kadakalaid

Rhytidiadelphus squarrosus (Hedw.) Warnst. – niidukäharik; Harilaid*, Kadakalaid

Rhytidiadelphus triquetrus (Hedw.) Warnst – metsakäharik; Harilaid*, Kadakalaid

Sammalde nimestikku kuulub 74 liiki, nendest 5 liiki on helviksamblad (Marchantiopsida) ja 69 lehtsamblad (Bryopsida). Samblaliike on laidudelt leitud järgmiselt: Harilaiult 45 Kadakalailt 58, Eerikulailt 4 ja Pikkrahult 3 liiki. Enamik nimestikus toodud liikidest on tavalised metsa- ja niidusamblad. Leiti ka kaks väga haruldast liiki, nendeks on pungapisammal, mille N. Ingerpuu leidis Kadakalailt ja karvtutik, mille L. Kannukene leidis Harilaiult. Märkimist väärib Eesti metsade vääriselupaikade indikaatorliigi hariliku kariksambla esinemine Kadakalailu haavikus. Hariliku kariksambla leidis Kadakalailt L. Ehrlich. Ülaltoodud sammalde nimestik on esialgne kokkuvõtte uuritud laidude samblafloorast. Ekspeditsiooni materjalidest on määramata veel rida raskestimääratavaid samblaproove perekonnast *Bryum*. Harilailu samblafloorat võiks lugeda küll kaunis hästi uurituks ja uusi liike lisanduks vähe. Kindlasti oleks aga vajalik teha veel täiendavalt välitöid Kadakalailu samblafloora uurimiseks.

Kirjandus

Ingerpuu, N., Kalda, A., Kannukene, L., Krall, H., Leis, M., Vellak, K. 1994. Eesti sammalde nimestik. – Abiks Loodusevaatlejale, nr. 94, lk. 1-175.

11.detsembril 2000. a.

Aruande koostaja: Leiti Kannukene